

Den lille kadi.

(Arabisk eventyr.)

Under Harun al Raschids styrelse levde i Bagdad en kjøbmand som hette Ali Kodja; han fik i sinde at gjøre en sælebotsfærd til Mekka, til profeten Muhammeds grav. Han solgte sine varer og alt sit eie, og for en del av de pengene han saaledes fik ind, kjøpte han isteden alle slags kostelige ting, som han vilde bytte bort paa veien, i byer og landsbyer, mot andre handelsvarer. Da han hadde gjort sine indkjøb, hadde han endda igjen tusen sekkiner*) i rede penger; dem vilde han ikke ta med paa veien. Saa kjøpte han sig en lerkrukke, og la sekkinerne ned i den, la syltede oliver**) oppaa, og fylgte saaledes krukken helt op til randen. Over krukken bandt han et tørklæ, gik saa ind til sin nabo, som han holdt for sin bedste ven, og sa til ham: „Mustafa, jeg skal gjøre en lang reise; kunde du ikke være saa god at gjemme denne krukken med oliver for mig, mens jeg

*) En gammel østerlandsk mynt (omtrent 8 kroner).

**) Oljebær, frugt av oljetræet.

er borte?" -- „Jo, med glæde, kjære ven," svarte Mustafa; „sæt bare krukken der i rummet under trappen, saa staar den godt og trygt." Ali Kodja satte krukken fra sig paa det sted som var vist ham, og dagen efter var han alt i følge med et stort reiselag paa veien til Mekka.

Under færdten, og især da han kom til Mekka, gjorde han mangen god handel med sine varer, og tjente saa meget, at han fik lyst til at gjøre reisen længere end han fra først av hadde tænkt. Han drog fra by til by, gjennem Persien, Syrien og Ægypten, og det gik syv aar, før han endelig gav sig paa hjemveien til Bagdad.

Mens Ali Kodja saaledes drog om i verden, tænkte hans ven Mustafa ikke en eneste gang paa krukken med oliverne; den blev staaende, aar efter aar, i rummet under trappen, der som Ali Kodja hadde sat den. Saa hændte det en dag at det var venner og kjendinger til gjestebuds hos Mustafa. Ved bordet blev det talt om mange ting, ogsaa om god mat, og saa kom Mustafas kone til at sige at det bedste hun visste, var syltede oliver. Da kom Mustafa til at tænke paa Ali Kodjans krukke, og saa sa han: „Det er sandt, nu mindes jeg at vor gamle nabo Ali Kodja, da han reiste, satte en krukke med syltede oliver under trappen her hos os. Jeg vil rigtig se efter hvorledes det er gaat med den, og er frugterne endnu gode, saa skal du faa nogen av dem." Saa gik han ut, og fandt krukken endda staaende under trappen. Han tok tørklæet av og smakte paa frugten; den var skjæmt, som ventelig var, efter saa lang tid. Kanhænde de er bedre lenger nedi, tænkte Mustafa, og

saa heldte han ut alt det som var i krukken. Da kom de tusen guldpengene singlende som Ali Kodja hadde gjemt paa bunden av krukken. „Du store verden!“ ropte Mustafa, „hvor kommer alle de pengene fra?“ Hans første tanke var at lægge guldpengene sammen med oliverne ned igjen i krukken; men saa kom han paa at han selv vilde ta pengene og fylde krukken med andre oliver, og til sin egen skam og ulykke gjorde han alvor av denne ugudelige tanke. Derefter stængte han rummet under trappen, saa at ingen kunde aapne det, gik saa op i stuen igjen, og sa ikke andet end at oliverne var skjæmt. Men dagen efter, straks han saa leilighet til det, la han friske oliver ned i krukken, fylgte den til randen, og bandt over den, just som han hadde fundet den, og saa satte han den paa sin gamle plads. De tusen sekkinerne stak han i lommen.

Syv maaneder efter at dette var hændt, kom Ali Kodja hjem igjen til Bagdad. Han leide et stort vakert hus, og da hadde faat alt der i god stand, tænkte han paa krukken med guldpengene, og gik bort til Mustafa, sin gamle nabo, for at faa sin eiendom igjen. Da han kom ind til ham, hilste han venlig paa ham og sa: „Kjære ven, du vet jeg har git dig en krukke at ta vare paa, som du nu har hat hos dig i de syv aar jeg var borte.“ — „Gaa bort i rummet under trappen,“ sa Mustafa, „saa kan du finde den.“ Ali Kodja gik dit, og fandt krukken paa samme stedet hvor han hadde sat den for syv aar siden. Han aapnet den, heldte ut oliverne og lette efter sekkinerne. Men guldpengene var borte. Han lette nøie mellem oliverne, og tænkte at sekkinerne maatte da findes der,

men fandt ikke en eneste. Saa gik han til Mustafa og sa: „Det var tusen sekkiner i krukken, og ingen anden end du kan ha tat dem. La mig faa dem igjen.“ — „Hvad er det for noget tøv du kommer med?“ ropte Mustafa, og lot som han var rigtig harm; „tør du skylde mig for tyveri? Du har latt en krukke med oliver staa hos mig, og jeg gir dig krukken igjen. I de syv aarene du har været borte, har jeg ikke set paa krukken, langt mindre rørt den.“

Ali Kodja var en rik mand, og de tusen sekkinerne brydde han sig ikke saa haardt om; men han syntes det var harmelig at bli snytt av en mand som han altid hadde holdt for sin bedste ven, og derfor talte ha alvorlig til ham og raadde ham til at komme frem med pengene. Men Mustafa holdt haardnakket fast paa sin paastand, at han ikke hadde rørt krukken, og tilbød at stadfæste sit utsagn for retten ved en ed. „Lat gaa,“ sa Ali Kodja, „læg den ene synd paa den andre; jeg skal ikke hindre dig, og du skal komme til at gjøre ed.“ Han bød straks Mustafa følge med til kadien,*) og for ham fremførte han nu sin klage.

Kadien hørte paa ham, vendte sig saa til Mustafa og spurte: „Hvad har du at sige til denne mands klagemaal?“ — „Herr kadi,“ sa Mustafa, „saken er meget klar. Denne mand gav mig for syv aar siden en krukke med oliver i varetægt. Krukken stod hele tiden under min trap, og ingen brydde sig om den. Saa kommer han hjem, kræver krukken igjen av mig, ransaker den, og er saa djerv og grov at

*) Dommeren.

skylde mig for at ha stjaalet fra ham tusen sek-
kiner, som han paastaar han har lagt i krukken.
Det er det hele.“ — „Kan du gjøre ed paa
det,“ spurte dommeren, „at du ikke har rørt krukken,
efterat den var sat ind i dit hus?“ — „Det baade
kan jeg og vil jeg,“ svarte Mustafa, og saa stod han
for retten og gjorde falsk ed, uten at blinke.

Saa maatte Ali Kodja gaa hjem, saken hadde
han tapt, og hans hjerte var fuldt av bitterhet imot
den falske ven. Da han kom hjem, satte han sig
stråks ned og skrev et bønnskrift til kalifen Harun al
Raschid, fortalte ham alt det som var hændt mellem
ham og Mustafa, og bad om han ikke vilde være saa
naadig selv at granske saken. Bønnskriftet sendte han
til kalifen, og haabet at Alla, naar den rette tid kom,
nok vilde føre sandheten frem for lyset. Kalifen læste
bønnskriftet, men la det bort for en stund, uten at tale
om det til nogen.

Men nogen dage efter fik han lyst til, som han
stundom gjorde, at gaa forklædd omkring i gaterne i
Bagdad. Han tok paa sig en simpel klædning, lot
storveziren Giafar hente, og gik i følge med ham bort
fra slottet, en stund efter soldnedgang. Maanen stod
paa himmelen og sendte sit klare lys utover byen.
De gik gjennom flere gater, og kom til en gaard hvor
portene stod paa vid væg. Kalifen glyttet ind, og fik
øie paa syv otte gutter som sprang og lekte sig i
maaneskinnet, rendte efter hverandre, lo og staaket.
Den ældste av dem sa da til de andre: „Kom hit,
gutter, saa skal vi leke kadien og kjøbmanden. Jeg
vil være kadien, du Hassan kan være kjøbmanden
Ali Kodja, og du Achmet tyven Mustafa. Dere andre

maa være tilstede som vidner.“ De andre var straks villige; det mente de skulde bli morsomt. Kalifen blev meget opmerksom, da han hørte dette; han kom straks til at tænke paa Ali Kodjas bønsskrift, og hadde stor lyst til at høre hvorledes denne vanskelige rets-sak blev ført og avgjort av disse smaafolk.

Imens hadde Sóliman, den ældste av guttene, han som skulde være kadien, sat sig op paa en kasse — det var hans dommersæte — og saa meget værdig og alvorlig ut. De andre to, klageren og den indstævnte, stod fore ham. Den lille kadi hævet sin røst og sa med høitidelig alvor: „Hvad har dere at fremføre, godtfolk?“ Hassan, som skulde være Ali Kodja, steg frem og sa: „Herr kadi, denne mand, som hetter Mustafa, har stjålet fra mig tusen sek-kiner; jeg hadde lagt dem i en krukke, og derefter fylldt krukken med oliver, og git ham den i varetægt, mens jeg var borte paa en lang reise som varte i syv aar. Pengene laa paa bunden av krukken, under oliverne. Da jeg kom hjem og skulde hente min eiendom, fandt jeg bare oliver i krukken; pengene var borte.“ — „Hvad har du, Mustafa, at svare til dette?“ spurte den lille kadi. „Jeg svarer,“ ropte Achmet — det var ham som skulde være Mustafa —, „at Alis paastand er en grov løgn, og at hverken jeg eller noget andet menneske har rørt krukken eller det som var i den, og jeg er færdig, naar det skal være, til at stadfæste min uskyldighet med den dyreste ed.“ I det samme steg han frem, og løftet fingrene i veiret for at gjøre eden. „Stans!“ ropte den lille kadi. „Vi er ikke kommet saa langt endnu. Kom hit med krukken!“ En av de andre guttene sprang bort, og

kom tilbage med et gammelt brød; det skulde være krukken med oliverne. Saa tok den lille kadi atter til orde: „Kjendes du ved denne krukken, Mustafa? Er det den samme som du skulde gjemme, og som du siger du ikke har rørt i alle de syv aarene?“ — „Ja, jeg kjendes ved den,“ svarte den lille Mustafa; „det er den samme krukken.“ — „Nu vel,“ sa Soliman, den lille kadi, „nu skal vi straks se hvem som har ret. La to kyndige kjøbmænd komme hit for min domstol.“ To gutter steg frem og lot som de var kjøbmændene. „Mine herrer,“ sa kadien, „sig mig, hvor længe kan nedlagte oliver holde sig friske og gode?“ — „Tre eller fire aar, ikke længer,“ svarte guttene. „Siden raadner de og kan ikke brukes.“ Da den lille kadi hadde hørt dette svar, lot han som om han aapnet krukken og smakte paa oliverne. „Hvorledes kan nu dette være mulig?“ sa han. „Dere siger at oliver bare kan holde sig friske i tre eller fire aar, og disse her, som jo nu skulde være syv aar gamle, ifald Mustafa taler sandhet, smaker rent utmerket. Hvorledes kan det ha sig? Kom hit og smak paa dem!“ Guttene som skulde være kjøbmændene, lot som de smakte paa oliverne. „Herr kadi,“ sa de, „vi kan gjøre vor dyreste ed paa at disse oliverne ikke er over et halvt aar gamle.“ — „Naa saa!“ sa den lille kadi, og satte op et meget strengt og alvorlig aasyn. „Er det saaledes det har sig? Kom nu frem, Mustafa, din kjeltring, og sig om du tør negte at du har rørt krukken! Har du ikke tømt den og lagt friske oliver istedenfor de gamle? Nu maa du vedgaa det straks eller ræddes for domstolens magt.“ Den lille Mustafa lot som han

skalv over hele kroppen, og sa modløs: „Ja, herr kadi, jeg har stjaalet sekkinerne.“ — „Din kjeltring!“ ropte Soliman, „saa skal du gi dem tilbake, og til straf for din ugudelige adfærd skal du bli hængt op efter din hals, til du er død.“ Dermed reiste Soliman sig op fra sit dommersæde, og sa at nu var saken endt. Og saa gav guttene sig til at springe omkring og leke sig igjen paa anden vis.

Kalifen hadde lagt nøie merke til alt og sa til Giafar: „Imorgen skal du komme op paa slottet til mig med den gutten som var kadien her, ham som heter Soliman.“ Saa gik han hjem igjen, og undret sig i stilhet over dette skarpsyn hos den lille Soliman, som i høiden kunde være ti elleve aar gammel, og med en saa merkelig klogskap hadde draget frem for lyset en misgjerning som den virkelige kadi ikke hadde kunnet faa frem for dagen.

Morgenen efter lot kalifen kjøbmanden Ali Kodja og hans fiende Mustafa hente op paa slottet, og bød ogsaa at to av de største kjøbmænd i Bagdad skulde møte frem. Mens disse paabud blev utført, kom veziren op paa slottet med den lille Soliman. Kalifen Harun al Raschid talte en stund alene med ham, og likte ham svært godt, og saa bød han ham holde forhør over Ali Kodja og Mustafa og prøve paa at faa Mustafa til at vedgaa sit tyveri, paa samme maa-ten som han forrige kveld hadde holdt forhør over gutten som skulde være tyven. Soliman var i førstningen ængstelig og blyg; men kalifen var saa venlig mot ham, saa han snart kjendte sig tryg og rolig.

Da Ali Kodja og Mustafa blev ført frem for ham, var han meget sindig og alvorlig, saa han helt vandt

kalifens hjerte. Han holdt forhør over partene, paa samme vis som dagen i forveien over sine kamerater, og ved sin klogskap drev han det virkelig til at Mustafa blev rent forfjæmset og tilslut vedgik sin misgjerning. Nu skulde Soliman som dommer dømme tyven til døden, men da vendte han sig til kalifen og sa: „Herre! nu er misgjerningen ført for lyset; men hvad straf den skyldige skal ha, det er det ikke min sak at avgjøre, og jeg maa bede kalifen selv fælde dommen.“ Kalifen klappet ham paa kindet og smilte til ham; men saa vendte han sig med streng alvor til den skyldige og dømte ham uten naade til døden. Dommen blev straks fuldført, og Ali Kodja fik pengene sine igjen.

Fra denne dag tok kalifen Soliman til sig og lot ham lære op i al slags lærdom. Gutten var flittig og brav og vokste daglig i kundskap og visdom. Da han blev fuldvoksen mand, gjorde Harun al Raschid ham til sin vezir, han elsket og æret ham og satte ham høit i sit hjerte, høiere end nogen anden av sine embedsmænd i hele riket. Og Soliman var en saadan hæder værd; ti han var en brav og vis mand som alle maatte agte og ære.
